

Murenen in het aquarium

De murene, we hebben ze allemaal al wel eens gezien, een slangachtig lijf en een gemeen uitziende kop met een bek vol scherpe tanden die uithaalt naar een duiker of een passerende vis. Nochtans, zijn het helemaal geen gemene of agressieve dieren, integendeel! Het zijn elegante en soms zelfs schuchtere dieren die vaak een mooie aanwinst kunnen vormen in een aquarium.

De familie muraenidae telt een 200 soorten, verdeeld over 15 genera.

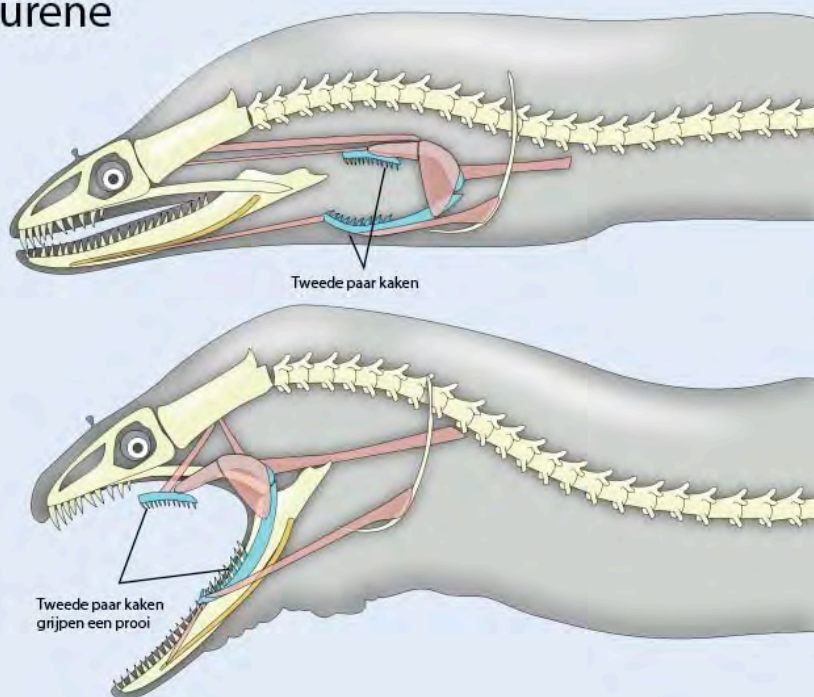
Murenes kunnen een lengte van 1-2 meter bereiken. De rugvin strekt zich uit van net achter de kop over de rug waar hij naadloos aansluit op de staart- en aarsvin. De meeste soorten missen de borst en buikvinnen, wat bijdraagt tot hun slangachtig uiterlijk. Hun ogen zijn klein en murene zijn vooral afhankelijk van hun sterk ontwikkelde reukvermogen als zij in hun schuilplaats hun prooi afwachten. Soms kunnen zij ook hun schuilplaats verlaten om een reukspoor te volgen. Het lichaam is gevlekt tot in de bek toe, hetgeen een camouflerend effect heeft. Zij hebben brede kaken en een vooruitstekende snuit. Zij bezitten grote scherpe tanden waarmee zijn hun prooi in stukken scheuren alvorens deze te verorberen. Achterin hun keel hebben zij nog een stel kaken die naar voren komen om de prooi te verorberen. Zij kunnen ook aan mensen ernstige verwondingen toebrengen, bijvoorbeeld als deze hun hand in de schuilplaats steken.

Dubbele kaken bij murenes.

Wegens hun grootte zijn verscheidene van deze dieren niet geschikt voor het huisaquarium, zoals de groene murene (*Gymnothorax funebris*) die wel 3m kan lang kan worden. Maar ook veel van de kleinere soorten halen nog vaak 1m20 of meer. Het is dus belangrijk de juiste soort te selecteren als je een murene in je aquarium wilt.

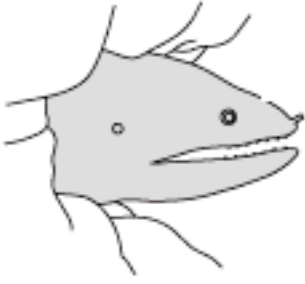
De murene die je het meest in de aquariumhandel ziet, is gelijk ook een van de kleinste soorten en daarenboven ook een van de makkelijkste. Ik heb het over de sternmurene, *Echidna nebulosa*. Dit mooi getekende dier wordt in het aquarium zelden groter dan 70 cm en is daarom uitermate geschikt voor middelgrote tot grote aquaria. Een soort die we ook af en toe zien opduiken is de bladneusmurene (*Rhinomuraena quaesita*) dit mooie, slanke dier is echter delicaat en vaak lastiger aan het eten te krijgen dan eerder

Murene

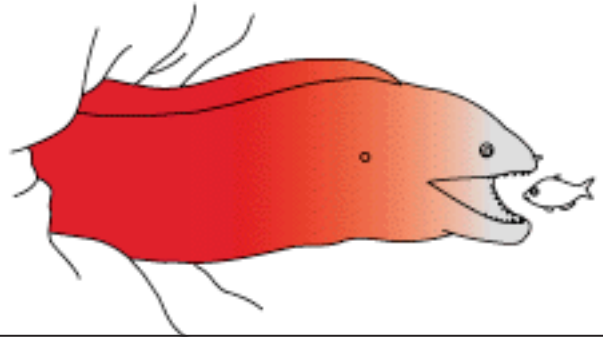

Grote prooien worden in stukken gescheurd waarna een tweede zet met kaken de stukken de bek intrekken. Krachtige spieren in zowel de boven- als onderkaak schieten de achterste set kaken van achterin de bek, naar voren als een soort katapult. Zodra de kaken weer naar achteren worden getrokken, nemene ze een stuk prooi mee naar binnen.

De murene houdt zich schuil tot de prooi vlakbij is.

De murene schiet in een flits uit zijn hol en zwemt achteruit terug.

genoemde soort. Ze wordt dan ook best overgelaten aan de ervaren aquariaan. Andere soorten, maar die al wat groter worden zijn onder andere de zebra-murene (*Echidna zebra*) en de helena murene (*Muraena helena*), deze laatste komt voor in het middellands zeegebied en vereist dan ook een iets koelere omgeving dan de tropische soorten. Al deze dieren zijn goed houdbaar, maar worden tussen 1m en 1m50 lang. Ze zijn ook wat forser dan de eerste 2 soorten en verlangen dus wat meer ruimte en een stevigere decoratie, maar daarover verderop meer.

Murenes in het aquarium

Murenes zijn eigenlijk niet eens lastige vissen om voor te zorgen. Met uitzondering van krabben en inktvissen, welke in het wild een belangrijk onderdeel van hun dieet vormen, laten ze bijna alle ongewervelde met rust. *E. nebulosa* kijkt, naar mijn ervaring, zelfs niet om naar passerende garnalen. Vastzittende ongewervelde worden ook volkomen genegeerd, al bestaat hier wel het gevaar dat de murene deze beschadigt door er langs te zwemmen of in een poging zich ertussen te verschuilen. Ik heb hier nooit problemen mee ervaren, maar in een mooi opgebouwd rif met gevoelige steenkoralen moet men hier rekening mee houden. Ter vergelijking: in mijn murene-aquarium staan o.a. *Ricordea* sp., blauwe spons, lederkoralen en enkele anemonen. Wat betreft gezelschapsvissen, ook hier zijn murenes doorgaans heel tolerant. Basisregel is: de vis in kwestie moet te groot zijn om als maal te dienen. Ikzelf heb mijn murenes gecombineerd met doktersvissen,

Blauwe geribbelde murene ook bladneus murene genoemd, is op zoek naar voedsel (70cm). Het gebeurt zelden dat een murene zijn hol verlaat, normaal wacht hij op onoplettende vissen die voorbij zwemmen.

koraalduivels, trekkervissen, anemoonvissen, ... en heb slechts eenmaal problemen ervaren waarbij murene en een andere vis voor hetzelfde voer gingen en de vis in kwestie een flinke knauw in de kop kreeg. Dit dier is na enkele dagen gestorven, vermoedelijk ten gevolge van die beet. Ook meerdere murenes gaan doorgaans probleemloos samen. Zolang er maar voldoende ruimte is waar de dieren zich ongestoord in kunnen terugtrekken. Af en toe wordt er echter agressie tussen soortgenoten waargenomen, dus wanneer het aquarium niet al te ruim is, zou ik ervan afzien meerdere dieren samen te huisvesten.

Een geschikt aquarium

Murenes zijn, zoals eerder aangehaald, geen lastige vissen. Ook qua aquarium inrichting stellen ze niet veel eisen. Het zijn nachtactieve dieren, dus een beetje gedempte verlichting wordt op prijs gesteld. Dit is geen noodzaak echter, ik heb al bladneusmurenes en stermurenes in felverlichte rifaquaria gezien.

Voldoende schuilmogelijkheid is echter wel noodzakelijk. Maar aangezien de meeste van onze aquaria zijn ingericht met levend steen en aanverwante, is dat doorgaans geen probleem. Het dier zal zich hier wel onder en tussen verschuilen. Men moet er alleen voor zorgen dat de stenen stevig genoeg zijn opgebouwd om instortingen op de murene te voorkomen. Wanneer men grotere soorten houdt is het aan te raden het gesteente stevig vast te maken, eventueel door ze te verlijmen of op een andere manier te bevestigen. Een andere mogelijkheid is om kunstmatige schuilplaatsen te creëren. Hiervoor worden vaak PVC buizen gebruikt, al dan niet bekleed met (kunststof) rotsen. Een systeem dat men steeds vaker in publieke aquaria ziet. Behalve schuilmogelijkheden is het uitbraakveilig maken van het aquarium een van de voornaamste prioriteiten.

Oh ja, u leest het goed, uitbraakveilig maken!

Een open aquarium voor murenes is dan ook een slecht

Schuilmogelijkheid in het aquarium is een must.

idee. Ook de overloop kan best beveiligd worden zodat het dier er niet in kan kruipen. Het klinkt misschien overdreven, maar het zal niet de eerste murene zijn die opeens in de woonkamer opduikt. Vooral wanneer murenes voedsel ruiken, verkennen ze iedere hoek van het aquarium en komen daarbij regelmatig een eind het water uit. Ook wanneer ze gestoord worden of bij duisternis hun schuilplaats verlaten valt dit regelmatig voor.

Tijdens het voeren van mijn eigen dieren valt het meermaals voor dat ze met 1/3 van hun lichaam uit het water komen. De overloop van mijn aquarium is met een rooster afgedekt en het aquarium zelf is voorzien van een hoge rand boven het water en een stevige dekplaat. Dit systeem blijkt perfect te werken. Een andere manier wordt toegepast in een publiek aquarium waar ik zelf met verscheidene Gymnothorax-soorten gewerkt heb. Deze dieren zaten in een open aquarium, maar hier rond was een verhoogde wand van +- 80cm. Op deze manier bleven de dieren ook binnen de perken en dankzij enkele verschuifbare panelen kon men toch makkelijk in het aquarium werkzaamheden verrichten of de dieren voeren.

Murenes voeren

Murenes zijn loerjagers, vanuit hun schuilplaats schieten ze te voorschijn als er een prooi passeert. Dit zijn meestal ongewervelde als octopussen en krabben, maar ook vissen van het juiste formaat vallen ten prooi. Het valt al eens voor dat een dier gewend moet worden aan dood voer. Dit kan over het algemeen vrij eenvoudig door met een lange voedertang een stukje voer voor de neus van het dier te bewegen. Eenmaal gewend aan dood voer, zullen de meeste murenes bijna onverzadigbaar lijken. Geschikt voer zijn spiering, stukken visfilet, inktvis, ... altijd op maat gesneden. Murenes slikken hun maaltijd, net als slangen, in 1 keer door, dus te grote brokken moeten vermeden worden. Mijn eigen dieren krijgen 2 tot 3 keer per week te eten, daarnaast geef ik van tijd tot tijd levend voer in de vorm van krabbetjes. Dit is een goede verrijking, want de dieren jagen hier intensief op.

Voortplanting

Wie wil kweken met zijn vissen, heeft doorgaans minstens een mannetje en een vrouwtje nodig. Bij de meeste murene-soorten is dat al tamelijk moeilijk te zien. Een uitzondering is de bladneusmurene, deze soort is seksueel dimorf, waarbij de vrouwtjes geel zijn en de mannetjes blauw. Toch is ook dit geen garantie voor succes. Murenes zijn tot op heden niet succesvol nagekweekt. Men heeft al wel dieren tot ei-afleg kunnen stimuleren en verscheidene malen heeft men uit die eieren zelfs larven verkregen.

Het opkweken van deze larven is echter nog niet gelukt. Over de eigenlijke voortplanting is wel een en ander bekend. Zoals bij de meeste vissen gaat er baltsgedrag aan de eigenlijke paring vooraf. Dit is een ingewikkeld uitzijnde "dans" waarbij de dieren rond elkaar kronkelen. Aan het einde van deze "dans" lost het vrouwtje haar eitjes, welke dan door het mannetje bevrucht worden. De larven zijn doorzichtig en ontwikkelen zich in het drijvende plankton en na een periode van 6-10 maanden dalen ze terug af naar het rif waar ze verder uitgroeien tot volwassen dieren.